

מראי מקומות- בבא קמא ק"י

במציאות מה שיכול לעשות. ולכן ביאר הנו"ב סוגיין באו"א, דהא באמת אין כאן שליחות כלל, דהא הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו, ולכן כל המושג של שליחות אין שייך כאן. אלא הביאור הוא, דבאמת זכות הקרבנות הוא לאנשי משמר, אלא דהתורה זכתה לבעל הקרבן שיהי' יכול להביא קרבנו אפי' היכא דאין זה המשמר שלו. וא"כ, מה דיכול לברר כהן אחר שאינו מבני המשמר, י"ל שהוא משום שיכול הוא לומר לאנשי המשמר, מה אכפת לך, הרי אין לכם שום הפסד במה שאני מברר כהן ממשמר אחר, דאם הייתי רוצה, הייתי יכול לעשות הקרבן בעצמי, וא"כ אינכם מפסידים כלום במה שבררתי אחר. אבל כל זה הוא רק היכא שהוא באמת יכול לעשות העבודה בעצמו, אבל מי שבפועל אינו יכול לעשות העבודה, או לאכול הקרבן בעצמו, אז אינו יכול לטעון כן, שהרי אין לו ה"מגו" שהרי הי' יכול לעשותה בעצמו, וא"כ שפיר אמרי' דזקן או חולה אינו יכול לברר כהן לאכול חלקו.

(ג) אם הי' כהן טמא בקרבן צבור- כ' התוס' רי"ד, דנראה דמיירי כגון שזכה ע"י הפייס, דאל"כ, מה זכות יש לו בקרבנות צבור כי אם ע"י הפייס (והוסיף דאף דזוכה ע"י הפייס לעשות העבודה, מ"מ אינו זוכה ע"י להעבודה והעור של קרבן צבור, דזהו לכל בית אב ואין לו אלא חלקו). וכ' האילת השחר (ד"ה ומהא) דנראה מזה דמה שזוכה ע"י הפייס הוא זכות ממש ששלו הוא, עד כדי כך שיכול למוסרה לכהן אחר, ודומה לקרבן שלו ממש שיכול לעשות כן.

(ד) היכי דמי, אי דאיכא טהורים- פרש"י, בהוא משמר. ולכאו' דבריו ק"ק, הרי אם צריך לעשות העבודה ע"י כהן טהור היכא דאיכא כהן טהור, לכאו' צריך לעשות כן אפי' אם הכהן הטהור ממשמר אחר הוא. וכ' המהרש"א דאה"נ, לפי מש"כ תוס' להוכיח דסוגיין אתי למ"ד טומאה דחוי' בציבור, א"כ צ"ל דאפי' היכא דאיכא כהן טהור רק במשמר אחר דצריך לעשות העבודה על ידו.

(א) האי זקן או חולה היכי דמי, וכו'- ביאר המהרש"א במהדור"ב שו"ט הגמ', "ר"ל, דודאי סברא היא דאם יכול לעבוד עבודה, יכול ג"כ לאכול, ואם אין יכול לאכול, א"כ אין יכול ג"כ לעשות עבודה, ומתרץ דודאי זה אמת, ששוין הן, אך שיכול לעשות עבודה ע"י הדחק וה"ה אכילה ע"י הדחק".

(ב) אכילה, דכי אכיל ע"י הדחק אכילה גסה היא, ... משום הכי עבודת ועורה לאנשי משמר- פרש"י, דכיון דלא חזי לאכילה לא משוי שליח לאכילה. ולכאו' יש להק', הא לכאו' המצוה לאכול קדשים הוא מצוה שבגופו, ואיך שייך לעשות בה שליח. ולכאו' הי' שייך לומר דלפי מש"כ הבית הלוי, דבאכילת קדשים העיקר מצוה הוא שיהי' הקרבן נאכל, לא במעשה אכילת הקדשים (חוץ מקרבן פסח), א"כ י"ל דשייך שליחות בזה (דאי"ז כ"כ מצוה שבגופו). אולם ע' במהרצ"ח כאן שהק' דעיקר מצות אכילת קדשים הוא שיהי' נאכל ע"י קרבן של אותו בית אב, אלא שיש דין חדש שיכול בעל הקרבן ג"כ לאוכלו. וא"כ, לכאו' הוי ג"כ מצוה שבגופו, דצריך להיות נאכל דוקא ע"י גופים הללו (או כהן הבית אב או כהן בעל הקרבן), וא"כ הו"ל מצוה שבגופו, ומה שייך בזה שליחות, והניח בקו'. וכל זה על ההנחה שביאור דברי הגמ' הוא דכל דבר שהוא לא מצי עביד שליח לא מצי משוי היינו דאינו יכול למנות שליח במה שאינו יכול לעשות. ואף דכאן מה שאינו יכול לעשותו הוא רק משום חסרון במציאות, דבפועל אינו יכול לאוכלו, מ"מ זהו ג"כ נחשב דאיהו לא מצי עביד. וכן הבין הבית מאיר (אה"ע קי"ט, ו'), וע"ש שהק' מהא דיכול חולה לשלוח גט לאשתו, אף דבמציאות אין בכוחו ללכת שם, ע"ש באריכות בזה. אולם ע' בנודע ביהודה (תנינא, אה"ע ס"ט, ד"ה ומה דקשיא) שהביא מה שיסד במקו"א, דמה שהמשלח צריך להיות "מצי עביד", היינו שצריך להיות "בתורת", לא דצריך להיות מצי עביד במציאות, והק' השואל שם מהגמ' כאן, דלכאו' מבואר דלא כן, אלא משמע דלוי

דיישיב שי' רש"י, דכיון דחייב בכפרה וא"א לו בלי שיוסיף, אז מקרי כולו כפרה.

(ח) **כהנים מהו שיחלקו גזל הגר כנגד גזל הגר-** הק' בתור"פ, הרי רבא עצמו אמר לעיל דאשם קריי' רחמנא לענין מילי טובא, ולמה נסתפק כאן. ועוד הק', מסקינן הכא דאין חולקין, ומ"מ מקדשין בו את האשה, ואף דבגמ' בקידושין מבואר לענין מקדש בחלקו דתלוי באם חולקין זה כנגד זה. ותי' דקריי' רחמנא לגזל הגר "אשם", ה"מ מקמי דמטי לידי', אבל לבתר דמטי לידי' ממונו הוא, ואפי' למשתי בי' חמרא. והשתא איבעיא לן הכי, האם חלוקת הגזל, דהיינו בשעת הגעת לידו, דומה לי' למקמי דמטא לידי', או לבתר דמטא לידי'. וע"ז פשיט הגמ' דמ"מ אשם קרי' רחמנא גם בשעת הגעת לידו עד ממש לאחר דמטא לידי'. ומה שהי' פשוט לו שנקרא אשם, היינו קודם דמטא לידי', ומה דמקדשין בה אשה, היינו לבתר דמטא לידי', לפי מה דמסקינן דאף בשעה שהגיע לידו נקרא אשם.

(ט) **אין חולקין אשם כנגד אשם - פי' התוס' רי"ד,** שאם ויתר חלקו לחברו באשם זה ע"מ שחבירו יותר לו באשם אחר, אינו יכול לכופו, שאינן ממונן שיהא בהם דין חלוקה, אבל חבירו אוכל עמו גם באשם זה. אך אם רוצה לוותר לו מרצונו, יכול לעשות כן (ואין צריך לאכול הכל בעצמו דוקא), וכל זה נמי בגזל הגר.

(י) **כהנים בגזל הגר יורשין הווי או מקבלי מתנות הווי-** הק' החזון איש (כ', י"ח), לימא נפק"מ אף היכא דהגזילה קיימת, ומת הגזלן אחר שהודה ועדיין לא יתן הגזילה לכהנים, דאם יורשין הווי, הא כבר קנו הגזילה, והווי כנתן מחיים דתנן אין מוציאין מידם. וכ' די"ל דבאמת אף אם יורשין הווי, אינם זוכים אלא בשעה שהגיע לידם, כיון שאינם יורשים מכח תשלום גזילה אלא מכח כפרה, ולכן צריך נתינת הגזלן דוקא, אלא דלאחר נתינת הגזלן, שוב הווי להו כיוורשים.

(יא) **ועורות קדשים - כ' הראב"ד** דמה דחשיבי ועורות קדשים מתנות של ירושלים, אע"ג

ומש"כ רש"י שיש כהן כשר בהוא משמר, היינו משום דבלא"ה צריך להיות כהן א' במשמרו שהוא טהור, דאל"כ תקשי, אין שייך שעבודה ועורה לאנשי אותו משמר. וע' במהדור"ב מה שהק' על המהרש"א, והוא כ' לחדש דאף למ"ד טומאה דחוי' בציבור, דאמרי' דצריך לחזור אחר כהן מבית אב אחר שהוא טהור, זהו רק בית אב אחר, אבל למשמר אחר אינו צריך לחזור, וא"כ א"ש דברי רש"י כפשוטן [אולם דבר זה ודאי צ"ע, למה הי' הדין כן, הרי לכאור' פשוט דכל כהנים בעצם שייכים להעבודה של כל יום, וע"ע].

(ה) **אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר -** כ' הרש"ש, דצריך לומר דמיירי שהיו הכהנים הטמאים שהקריבו זהירים שלא ליגע בבשר, דאל"כ ודאי יהי' בשר קדשים טמא אסור לאכול. עוד כ' דנראה מכאן דהיכא דהדם נזרק בטומאה, מ"מ יכולים לאכול הבשר היכא דהבשר טהור, וכ' דחידוש הוא.

(ו) **נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב - פרש"י,** אין החומש מעכב מלהקריב את האשם אם לא נתן עדיין ולבסוף נתן. והק' המהרש"א דלכאור' משמע מרש"י דאם אינו נותן החומש כלל, אז למפרע מעכב הקרבן, ואין הסוגיא משמע כן. וכ' התוס' יו"ט דאולי כוונת רש"י לומר דאין לומר דכיון דכבר הקריב הקרבן, שוב אין תועלת לנתינת החומש, דהא כבר נתכפר. וע"ז כ' רש"י דלבסוף נותן (בחולם על ה"נ"), דגם לאחר הקרבת הקרבן עדיין צריך להיות החומש.

(ז) **גזל הגר שאין בו ש"פ לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו - פרש"י,** דצריך להוסיף משלו עד שישלים. אולם כ' השטמ"ק בשם הרא"ש דנראה דאפי' אם הוסיף אי"ז השבה אלא מתנה בעלמא הוא, ולדבריו לכאור' לא יהי' שייך כלל לצאת ידי חובתו בכה"ג, ולא יהי' יכול להביא הקרבן. ואולי יסבור כמש"כ הפני יהושע (עמוד ב' לתוס' למאי), דכ' שיהי' צריך להמתין עד שיהא משמר אחר הממועט באנשים, ואז ישלם ויביא האשם, ואם אין משמר כזה, אז באמת לא יביא האשם. וע' בחזון איש (כ', ט"ז, ד"ה יש)

טו) **אלא מעתה, יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה, דאדעתא דהכי לא קדשה עצמה - הק' הבית הלוי (ג', ג', ד"ה והנראה),** הא לא התנה כלל, ומה שחשבה בדעתה הוא רק דברים שבלב ואינם דברים, וא"כ איך מבטלין הקדושין בכה"ג. ותי' דעכצ"ל דכוונת הגמ' הוא דאומדנא דמוכח הוא שלא היתה רוצה קידושין בכה"ג, ולא היתה צריכה לשום תנאי. וע"ז תי' הגמ' דטב למיתב, וכו'. ואין הביאור בזה דאנו יודעין בודאות שטוב לה להיות עמו אף דמוכה שחין הוא, וכו', אלא הביאור הוא דעכ"פ שוב אין לנו אומדנא דמוכח דרוצה לבטל הקדושין בשביל זה, וא"כ אף אם דעתה באמת היתה לבטל הקדושין בכה"ג, אי"ז

אלא דברים שבלב [נמש"כ תוס' לחלק בין מקח לקידושין, דבמקח לא אמרי' דאדעתא דנתקלקל לא קנה, ויהי' מקח טעות ובטל, לכאור' הביאור הוא (וכן משמע בתוס' בכתובות מז: ד"ה שלא) דבמקח כיון שגם צריך דעת המוכר, א"כ אם אין הלוקח מתנה, ממילא הוי דברים שבלב, אבל בקידושין, דלא אכפ"ל להבעל מה יהי' אחר מיתתו, א"כ שפיר יכולין לומר דיכולין לסמוך על האומדנא, ולא היתה צריכה לפרש].

טז) **דמינח ניחא לי - פרש"י, להתקדש לראשון** שהוא שלם על ספק זה שאם ימות תזקק לאחיו. והק' השו"ת ארץ צבי (ב', נ"ב), א"כ משמע מרש"י דאם הי' ידוע בודאות דתפול לפניו לא היתה רוצה להתקדש, וא"כ לכאור' הדרה הקו' לדוכתא, למה אין הקדושין מתבטלין. ותי' דבאמת אין שייך להתבטל הקידושין מחמת דבר שיוולד אח"כ, והו"ל כמו הא דאין פותחין בנוולד. אלא ביאור דברי הגמ' הוא, דאם היתה עולה בדעתה בשעת הקידושין דאולי תפול לפני אחיו המוכה שחין, לא היתה רוצה להתקדש אליו על הספק. וא"כ, אם כל החסרון הוא מה שלא עלה על דעתה, א"כ זהו טעות בהוה ולא בעתיד, ושפיר יכול זה להיות טעות בקידושין. וע"ז משני הגמ' דכיון דטב למיתב, וכו', א"כ ודאי דעתה להתקדש על

זה הספק [אבל ק' לומר כן, האם שייך לומר לענין חטאת כן, דאילו חשב בדעתו ששייך שימות לא הי' מקדש הקרבן להיות חטאת, הרי ודאי צריך להקדישה לחטאת, וצ"ע].

דלכאור' נתחלקו במקדש, היינו משום שהם תלויים באכילת בשר, דכל שאין לו בבשר אין לו בעורות, והרי הבשר נאכל בכל ירושלים. אולם העיר דעורות קק"ל לבעלים הם, אלמא דאותן קדשים שנאכלין בכל ירושלים אין לכהן עורות, ואין לכהן אלא עורות ק"ק, אפ"ה קרי להו ממתנות ירושלים, לפי שהעורות זוכין בהן בירושלים, ונונתים לאנשי משמר שעומדים בירושלים [ויש לע' אם כוונתו לחזור מש"כ בתחלה לפרש לפי שהם תלוי בבשר, ולא משמע כן כ"כ, וצ"ע].

יב) **וקא קרי מיהת מתנה ש"מ - העיר החזון איש** (כ', י"ח), הא לכאור' שייך למקרי מתנה אף אם יורשין הוו, דמ"מ כח הירושה ניתן להם במתנה. ותי' דאם ירושה הוא אז הביאור הוא דאין הגזלן נותן לכהן כלום, אלא הגדר הוא דהגזלן נותן לגר בקבר, והוא מורית לכהנים, ואין שייך כאן "כל המקיימין" ו"כל העובר עליהן", שאין כאן שום קשר בין הגזלן והכהן, ואם אינו נותן אינו גוזל הכהן אלא גוזל הגר בקבר.

יג) **ש"מ כסף מכפר מחצה - כ' תוס' דמכאן נראה** דכהן אין יכול למחול, כיון דהוי כפרה. והעיר הפני יהושע, הא בגזלו מאיניש דעלמא קיי"ל לעיל (קג). דיכול למחול, ואע"ג דקרון מעכב כפרה, ועכצ"ל דכיון שמוחל לו הוי כאילו נטלו ממנו וחוזר ונותנו לו עכשיו במתנה, אבל הכא, שהכהן לא זכה בו כלל, א"כ אינו יכול ליתן לו במתנה כל שלא זכה בו עדיין, וא"כ כ"ש דבמחילה גרידא לא הו"ל כפרה. וע"ע בחזון איש (כ', י"ז) באריכות בדברי תוס'.

יד) **אמרי חטאת שמתו בעליה הלכתא גמירי לה -** הק' החזון איש (ליקטים סי' י"ט, ד"ה שם הלכתא), הרי ודאי אם הי' מתנה בפירוש דאם מת אין כוונתו להקדישה, לכאור' פשוט שאי"ז קרבן, וא"כ השתא נמי כהתנה דמי, ואין סברא לומר שההלכתא אומר דאזלא למיתה אפי' אם היא חולין. ותי' דההלכה הוא בחטאת דצריך להיות קדוש בין להקרבה ובין למיתה, ואם באמת התנה דאם ימות הבעלים דלא יהי' קדוש, באמת אי"ז קדוש, אבל סתם הקדשתה הוא גם למיתה.